

Az elveszített betűk

– A varrógép. Singer. Ott állt a kamraajtó mellett, kidobott sötétítőfüggönyökkel volt letakarva.

– Én egyáltalán nem emlékszem rá. Soha nem is láttam.

– Nézd, ne érts félre, nem azt mondtam, hogy...

Már harmadszor ismételte el ugyanazokat a mondatokat a gondozónőknek, akik utolsó éveiben az anyja mellett voltak. Tudta, hogy eső után köpönyeg, hisz akkor kellett volna mindezt megtennie, amikor sorra tűntek el a tárgyak, de akkoriban mindenre volt gondja, csak erre nem. Jött, s negyedóra múlva már távozott is, mert nem bírta tovább. Nem bírta, hogy az anyja nem ismeri meg, vagy csak pillanatokra, amikor a szüleire, de még a nagyszüleire is olyan pontossággal emlékezett, mintha képről olvasná. Nem bírta, hogy amikor a kislányával állított be, a mama megkérdezte: Idesem, hát te ki vagy? Nem bírta, hogy az addig is meglévő önzése olyan határtalan méreteket öltött, ami kizárta a legelemibb érdeklődését is az ő családja iránt. Mindezt még azután sem érezte megbocsáthatónak, hogy a demencia főbb tüneteiről később sok mindent elolvasott.

Sorra tűntek el a holmik, de ő ezt csak az anyja halála után vette észre, amikor elkezdte kiüríteni a házat. Akkor tűnt fel neki, hogy nincs a helyén a varrógép. Nem mintha az utóbbi harminc évben bárki is használta volna, ő is csak egészen kicsi gyerekként emlékezett a zümmögésére, de volt, nem is akármilyen, Singer, szinte már családtag. Anyja, kifigyelte, a munkalapja alatt tartotta a pénzét, egy felragasztott nejlonzacskóban. De nem volt meg anyja falusi viszonylatban szokatlanul nagy cipő- és csizmagyűjteménye sem, amit a szekrény aljában tartott, s aminek a felét soha fel sem húzta. Csak vette őket, minden évben egy párat, de a barna, nagyujjánál már lyukas mamuszkáján kívül szinte semmi mást nem látott a lábán. Még télen sem. Szentképek, gyertyatartók, kenyérszelő kések – emlékezett egyre, egy fanyelűre, amelynek középpütt a sok használattól félhold alakúra kopott a pengéje –, amelyek kis túlzással családról családra szálltak. De mind közül a legfájdalmasabban anyja kézzel írt szakácskönyvének eltűnése érintette. Mert a többi még csak-csak, fel lehet használni, el lehet adni. De egy kézzel írt szakácskönyv, melynek receptjei alapján valamikor annyi finomságot süttött, főzött, az kinek kellett? Kinek volt szíve eltulajdonítani? Szíve, mersze? Nyilván érzékelték, hogyan is áll ő az anyja betegségéhez, hogy púp a hátán minden látogatás, s fellélegzés, mikor elmegy. S azon a tíz lépésen kívül, ami a bejárati ajtótól anyja ágyáig vezetett, soha többet meg nem tett. Nem nézett be egyetlen másik helyiségbe sem, még a saját volt szobájába sem, fel sem emelte a tekintetét, úgy jött és ment, mint akit egy kivilágítatlan föld alatti folyosón vezetnek. Hogy ki innét, de minél előbb! Ha akkor nem érdekelték az eltűnt holmik, akkor most mit gyanúsítgat olyanokat, akik levették a válláról a terhet?

Miközben három gondozót, akiket saját maga vett fel, nyugodtan kizárható volt a gyanúsítottak köréből. Kettő közülük szegről-végről rokonok is voltak, a harmadik anyja barátnőjének a lánya. Egyikükről sem feltételezte, hogy szemet vetnének ilyen anyagi tekintetben értéktelen holmikra, hiszen napi szinten telefonos kapcsolatban állt velük, és a kért díj fölött tekintélyes borraalót juttatott nekik. Igaz, egyikük sem bírta fél évnél tovább, anyjának sikerült mindegyiküket elüldöznie maga mellől, nem éppen a jó viszony további ápolása jegyében. A negyedikről azonban, akinek a nevét is nehezen jegyezte meg, mit sem tudott. Tulajdonképpen még annyit sem, hogy keveredett az anyja mellé. Talán Noémi, sorban a második gondozó szerezte maga helyett, amikor megbetegedett. Megbízott az ítéletében, mert nem tehetett mást, meg hát amúgy sem volt egyikük sem szakképzett ápoló, milyen alapon ellenkezhett volna. Egy telefonszám volt mindössze a kezében.

– Varrógép? Várjon csak, mintha láttam volna. A folyosó végében, a kamaraajtó előtt. Le volt takarva valamivel.

Valami nagyot rúgott a mellkasában.

– Az, az. Singer. Anyám varrógépe.

– Miért, mi van vele?

– Hát szóval, eltűnt.

– Eltűnt?

– El.

Csönd a vonal végén.

– És most rajtam keresi.

– Nem, dehogy! Csak nyomozok utána. Hogy hova...

– Akkor mégiscsak rajtam keresi. Rajtam is.

– Értse meg, fontos családi emlék... szinte semmi más nem maradt utána.

– Én akkor sem tudok mit mondani önnek. Én nem vittem el, az biztos.

– Persze, elhiszem, csak... valami nyomot keresek...

– Keresse másutt.

Azzal a nő rávágta a telefont.

Kényes dolog, igen, nem is kétséges. Meggyanúsítani embereket, akik lehet, hogy ártatlanok. Sőt, biztosan ártatlanok, csak egyikük nem. De honnan tudhatná, melyikük? Jelentse be a lopásokat a rendőrségen? Dehogyan jelenti. Hogy majd őt rángassák ide-oda.

Újból felhívta a nőt, elnézést akart kérni.

– A többieket kérdezte már? Akik előttem és utánam voltak?

– Igen. Beszéltem velük. De ők...

– Mit de ők?

– Ők rokonok, nem közeliék ugyan, de...

– És ha rokonok, akkor nem lophatnak?

– De igen, lophatnak. Naná, hogy lophatnak. De mindegyikük azt állítja, hogy...

– Figyeljen ide. Eltűnt még valami a varrógépen kívül?

– Igen. Az összes csizmája a szekrény aljából, gyertyatartók és képek, konyhai felszerelések, valamint egy kézzel írt szakácskönyv.

– A csizmákra emlékszem, mert életemben sem láttam annyit együtt.

A szekrénybe gyakran be kellett nyitnom az ágynemű miatt. De a többiről nem tudok nyilatkozni.

– Vagyis a varrógép és a csizmák még megvoltak, amikor maga volt az anyám mellett.

– Igen. Lehet, hogy a többi is, de nem szokásom mások dolgai közt kutakodni. Most persze megkérdezheti, miért hinne nekem.

Csönd, nyeldeklés a vonal innenső végén.

– Értem, akkor ez kérdés volt. Mert tudtam, ha bármi eltűnik, engem fog gyanúsítani. A rokonait nem fogja.

Ez logikusan hangzott. Két második unokatestvér és a barátnő lánya – miért is kockáztatnák a jó híréket a rokonságban pár értéktelen vacakért?

– Ez logikusan hangzik.

– Akkor? Leszáll rólam?

– Nézze, eddig sem... – De már a süket kagylóba beszélt.

Most már biztos volt benne, hogy ez a nő vitt el mindent. Olyan előre átgondolt, megtámadhatatlan mondatokban beszélt, mint aki minden kérdésre felkészült. A negyedik gondozónő, a barátnő lánya előtte sohasem járt a lakásban, nem tudhatta, mire kellene figyelnie. Mármint hogy adott esetben bizonyítani tudja, hogy nem ő vitte el. Azt viszont a nő nem tudhatta, ki jön őutána. Vagy tudta?

Teljesen összezavarodott. Azt sem zárhatja ki, gondolta később, hogy nem egyvalaki követte el a lopásokat. Lehet, hogy mindenki megtoldotta a bérét valami aprósággal, ami éppen megtetszett neki. Ez esetben viszont soha nem fog kiderülni semmi. Amiről persze már akkor meg volt győződve, mielőtt a telefonálásokba fogott. Akkor sem hagyhatja annyiban, úgy érezte, az anyja emlékének tartozik vele.

Főleg a szakácskönyvvel. Anyja gyöngybetűi, amiket csak egy falusi hatosztályos elemiben sajátíthatott el az ember, sehol másutt, annyira a szeme előtt voltak, hogy nehezen tudta elengedni őket. Amikor kiskorában tanította neki, hogyan kunkorítsa a nagy *L* vagy a *K* elálló végeit, s ő képtelen volt még csak hasonlót is produkálni, jókat derült rajta. Kicsit még kérkedett is a tudományával, mint aki azért nem erőlteti, mert képtelennek tartja a fiát, hogy valaha is megtanuljon ugyanolyan szépen írni, mint ő.

Szinte fizikai fájdalmat érzett az elveszített betűk után. Egyetlenegy papírlap, füzet, kalendárium nem maradt a házban, ami az anyja keze írását őrizte volna. Feljegyzések születésről, halálról, a tejcarnokban leadott tej mennyiségéről, vásároknál eladott bikákról, malacokról, a baromfiudvari szaporulatról. Pedig anyja a maga módján grafomán volt, lejegyzett mindent, mint aki nem bízik az emlékezetében, meg persze másokéban sem. És most mindebből semmi sem maradt, egyetlen betű sem.

Felhagyott a telefonálgatással, próbálta elkönyvelni a veszteséget, és pár hónap múlva maga is meglepődött, hogy hamarabb sikerült, mint gondolta. Főleg, miután túladott a házon, földön, így már végképp semmi nem maradt, ami fizikailag odakötötte volna. A lelki sebek pedig, ahogy tapasztalhatta, a fizikaiakkal együtt gyógyulnak. Vagy fordítva, de ez ekkor már úgyis mindegy volt.

Hónapokkal később, amikor először látogatta meg a sírt azt követően, hogy a fedőlapot visszahelyezték a sírboltra, egy nejlonba sokszorosán becsavart, spárgával átkötött csomagot talált a virágváza és a kereszt közé beszorítva. Természetesen a szakácskönyv volt, tudta, ahogy meglátta. Szinte természetesnek vette, hogy ott van, hogy visszakerült, pedig nemrégiben még az tűnt természetesnek, hogy soha nem kerül vissza. Elgondolkodott kicsit ezen az ellentmondáson, de semmi észszerű magyarázat nem jutott az eszébe. Ha csak annyi nem, hogy olyan, mint véletlen vagy meglepetés, mára tulajdonképpen kiveszett a világból. A világ elveszítette titokzatos arcát, vagy ha tartogat is még valami ismeretlent, különösebben nem lepődünk meg rajta. Így hát nem lepődött meg ő sem, amikor kibontotta és elkezdte olvasni az első kézírásos oldalt, de a tizedik sornál abba is hagyta, és belökte a könyvet a kocsis kesztyűtartójába. Abba a kesztyűtartóba, amit nem nyitott ki jószérivel sosem.

Szerzőink könyvei

